

ОСТАВЕ СТАРОГ НОВЦА У НУМИЗМАТИЧКОЈ ЗБИРЦИ НАРОДНОГ МУЗЕЈА У БЕОГРАДУ

За последњих десет година Нумизматичка збирка Народног музеја у Београду увећана је знатним бројем остава односно делова остава нађених, углавном, на територији Србије, које садрже новце исковане од средине IV в. ст. е. па до године 1786. Највећи део остава набављен је непосредно од налазача, али су неке примљене и од Завода за заштиту и научно проучавање споменика културе НР Србије сходно постојећим законским прописима, а неке су и поклоњене Музеју. На територији Србије, међутим, нађено је много више остава него што их је доспело у Народни музеј, али поједини локални музеји, — с изузетком музеја у Петровцу на Млави који је, у овом погледу, успоставио тесну сарадњу с Народним музејем, — у којима раде аматери-нестручњаци необавештени о питањима која се на основу остава могу решавати, растурају оставе до којих дођу не обавештавајући никога о томе, а они, најчешће, први добијају обавештења о неком наласку. Највећи део остава, важних не само због ретких или досад непознатих примерака који се у њима налазе, него и зато што омогућавају решавање извесних питања из историје наше земље о којима немамо података у другим изворима, није још могао бити објављен јер су могућности за објављивање радова из нумизматике ограничене. Стога овом приликом, хронолошким редом новаца заступљених у њима, дајем попис остава које су ушле у збирку Народног музеја или о којима је Народни музеј добио какво обавештење.

1. Прилепац, НР Македонија.

Остава грчког новца нађена у земљаном суду, највећим делом у Археолошком музеју у Скопљу. У Народном музеју 14 тетрадрахми (Александар

Велики, Филип III Аридеј, Деметрије Полиоркет, Лисимах).

Оставу ће објавити Душанка Тодоровић, сарадник Археолошког института САН.

2. Нова Пазова, аеродром.

Новци Аполоније у Илирији (7 комада) и Дирахциона (6 комада) нађени при грађењу аеродрома у гробу (?).

Марић, *Из нумизматичке збирке Уметничког музеја, Музеји III/IV* 1949, 129 ид.

3. Бољетин, срез поречки, локалитет Главчине.

Остава римског новца (око 150 денара?), нађена 1947 растурена на малој површини (била склоњена у дрвету?). Растурена. У Народном музеју 104 денара (62 републиканска и 42 царска, Август, Тиберије, Нерон до Домицијана, Јулија Титова кћи) који дају слику садржине остава јер људи који су их донели у Музеј изабрали су по један примерак од сваке врсте новца заступљене у остави. Биће објављена.

4. Текија.

Остава златног и сребрног накита, култних предмета и новца, нађена 1948 у бронзаном суду стављеном испод огњишта једне разорене и спаљене куће. Има 111 денара (24 републиканска, остало царски, Август, Тиберије, Нерон до Домицијана, Јулија Титова кћи).

Накит, посуђе и култне предмете објављује Ђорђе Мано-Зиси (види страну 174).

5. Гроцка, локалитет Каменито брдо.

Остава римског новца нађена у расутом стању на малој површини. У Народном музеју 149 денара (Марко Антоније, Нерон до Марка Аурелија), све што је нађено (?). Непознат новац Ликије из Домицијановог доба.

Марић, *Из нумизматичке збирке Уметничког музеја, Музеји III/IV* 1949, 131—137; *Старинар V/VI*.

6. Неменикуће, срез космајски.

Остава римских денара и сребрног накита нађена 1955 у растуреном стању приликом земљаних радова. У Музеј доспело све што је било прикупљено (475 денара Марко Антоније, Нерон до Марка Аурелија и Луција Вера).

Биће објављена.

7. Параћин, у кругу фабрике стакла.

Земљани суд с римским новцем који је делом растурен а делом задржан у Параћину за музеј који ће се основати. У Народном музеју 10 антонинијана Каракала до Гордијана III.

8. Нишка Каменица.

Године 1954 за Народни музеј набављен део (3123 денара и антонинијана, Марко Антоније, Веспацијан до Филипа Арабљанина) велике оставе нађене 1936 од које Музеј није имао ни један примерак. Сем тога, одвојено су набављени и денари Пертинакса, Дидија Јулијана, Манлије Скантиле, Дидије Кларе и Каракале Коен 526.

О остави в. Benko Horvat. *Još o nekim važnim nalazima u Jngoslaviji, Numismatika* II-IV 1934-36, 134, Hinko Lederer. *Čuvajmo se falsifikata ! ; Numizmatičke vijesti* 1 1939, 5.

9. Сикирица, поток Црквица.

Остава антонинијана нађена 1952. Ближе појединости налазка непознате. Растурена. У Народном музеју 292 денара и антонинијана Веспацијана до Филипа Арабљанина.

Биће објављена.

10. Сикирица, локалитет Моравиште.

Земљани суд с римским новцем нађен пре 1951.

У Народном музеју један антонинијан Филипа II Коен 61.

11. Дворска код Крупња.

Земљани суд с римским сребрним новцем и накитом који су селјаци ископали. Растурена. У Народном музеју 485 денара и антонинијана Септимија Севера до Галијена (међу њима консекративни антонинијан Divo Alexandre) и фрагменти накита.

Биће објављена.

12. Лозница, околина (?).

Остава римског новца нађена у земљаном суду. У Народном музеју антонинијан Требонијана Гала.

13. Супска, срез равнички, локалитет Мућава под крушком.

Остава римског новца изорана 1955. Растурена. У Народном музеју 115 антонинијана (Гордијана III до Галијена пре 260; међу њима консекративни антонинијан Divo Augusto)

Биће објављена.

14. Ниш, пут поред Нишаве.

Суд с римским новцем који је 5 јануара 1949 изрио булдожер при земљаним радовима. Један део новца и фрагменти суда прикупљени, остатак остао у земљи. У Народном музеју 2637 антонинијана Филипа Арабљанина до Галијена, Макријана Млађег и Квијета као и фрагменти суда по којима судећи изгледа да је прикупљен само десети део оставе. Делови оставе у Нишу и приватним збиркама (консекративни антонинијани).

Биће објављена.

15. Бања Пецка, срез Ђураковац, локалитет Врело.

Остава римског новца. Ближе појединости налазка непознате. Растурена (део у Археолошком музеју у Задру?). У Народном музеју антонинијан Галијена Коен 976.

16. Старо Момчилово, топлички.

Суд с римским новцем. Ближе појединости налазка непознате. Растурена. У Народном музеју око 10.000 антонинијана Галијена до Аурелијана. Делови у музејима у Нишу, Прокупљу и Лесковцу.

Биће објављена.

18. Сисак, остава сребрног новца из доба прве тетрархије, нађена 6 маја 1953.

У Народном музеју 8 комада (Диоклецијан, Констанције Хлор и Галерије).

О њој в. Petar Broz, *Nalaz rimskog novca (argenteusa) 1. tetrarhije u Sisku* 6. 5F. 1953, *Numizmatičke vijesti*, II број 5 стр. 1—6.

17. Кладушница код Кладова

Земљани суд с римским новцем. Ближе појединости налазка непознате. Растурена. У Народном музеју 15 антонинијана Галијена до Аурелијана.

19. Десић, срез шабачки, локалитет Рупље.

Остава римског бакарног новца нађена у растуреном стању при земљаним радовима. У Народном музеју 550 комада, углавном Валентинијан I. Биће објављена.

20. Иверак, састав потока од којих постаје Шоћин Поток.

Остава римског бакарног новца IV. в. склоњена испод камена (30 до 40 килограма?). У Народном музеју 33 комада Констанција II до Трацијана.

21. Нишка тврђава, гроб откривен при радовима на конзервацији.

Сребрн новац X в., сада растурен. Делови у Народном музеју (6 новца Хуга Капета искована у Бовеу) и музеју у Нишу.

22. Неменикуће, космајски срез, локалитет Кленовац.

Остава фризашких денара нађена у растуреном стању при риљању винограда. У Народном музеју 105 комада (све што је нађено?).

Биће објављена.

23. Осаница, срез хомољски, обала Осаничке Реке близу моста на путу за Бор.

Остава византиског бакарног новца XII/XIII в., склоњена (завијена у платно?) испод камена. Делови у Народном музеју (682 комада) и музеју у Петровцу на Млави (око 1500 комада).

Биће објављена.

24. Злата, срез прокупачки.

Остава византиског бакарног новца XII/XIII в. Ближе појединости налазка непознате. У Народном музеју 73 комада.

Биће објављена.

25. Грабовац, код Свилајнца.

Земљани суд с византиским бакарним новцем, нађен за време Другог светског рата. Растурена. У Народном музеју 102 комада Манојла I до Алексија III. Биће објављена.

26. Урошевац, околина (?).

Остава српског новца (неколико стотина динара цара Душана?). Ближе појединости налазка непознате. Растурена. У Народном музеју 31 динар цара Душана (Љубићеве врсте I, III и VII са српским натписом).

27. Чачак, околина (?).

Остава српског новца и сребрног накита. Ближе појединости налазка непознате. Растурена. Један део у музеја у Чачку (динари цара Душана и њихове средњевековне имитације, делом досада непознате).

28. Чука, заселак села Прековца, срез Буја-новац.

Земљани суд са српским новцем који је киша 1954 године изрила. Растурена. Делови у Народном музеју у Београду (91 динар Вука Бранковића, Љубићу непознате врсте, кнеза Лазара и властелина Јакова које је Љубић погрешно приписао Вуку Бранковићу), Музеју Косова и Метохије у Приштини и приватним збиркама.

Биће објављена.

29. Прокупље,

Земљани суд с накитом од сребра и сребрним српским, дубровачким и турским новцем, Растурена. Делови новца у Народном музеју (Ђурђе Бранковић пре 1412, деспот Стефан Лазаревић, Балшићи, дубровачки динар, турске аспре), Прокупљу (суд, накит, новац деспота Стефана, турски) и музејима у Нишу (српски новац) и Крушевцу (српски новац).

Биће објављена.

30. Параћин,

Земљани суд с новцем нађен 1948 године у темељима неке старе куће. Растурена. У Народном музеју 14 : венецијанских (Франческо Фоскари до Андрије Гретија) и три турска златника из 1511 и 1516 године и 1442 акче исковане између 1504 и 1516 године.

31. Јањево,

Земљани суд са сребрним накитом и новцем нађен 1955 при копању темеља за кућу. У Народном музеју два пара сребрних минђуша, 2 опсечена талира, 12 дубровачких динара и 319 акчи.

Биће објављена.

32. Гргур, срез Јастребачки.

Остава сребрног накита и новца нађена при орању у растуреном стању. У Народном музеју накит и новац (талири из 1648, новци кнежевина Домб и Оранж и њихове имитације из 1652 до 1667).

Биће објављена.

33. Буковац, Фрушка Гора

Земљани суд са сребрним новцем ископан 1952 године при земљаним радовима на безименој хумки јужно од села. Растурена. У Народном музеју 6 талира немачких и белгијских (1558 до 1577).

34. Трстеник,

Остава мађарског сребрног новца. Ближе појединости о наласку непознате. У Народном музеју 448 комада новца XVII в.

35. Клисурсица, општина Корбевац, срез врањски, локалитет Покрајчица.

Бакарни суд са сребрним новцем изоран 1953 године. Растурена. У Народном музеју три талира XVII в. (најмлађи из 1682). У остави били заступљени новци од 1576 до 1682 године.

36. Панчево, околина

Остава златног новца (француски, белгиски, немачки) склоњена почетком XVIII в. Растурена. У Народном музеју 6 златника (Луј XIV из 1694 и 1704 године, Белгија 1713, Франкфурт, Немачка (један из 1646).

37. Преконоге, локалитет Старо Селиште.

Остава сребрног турског, дубровачког и немачког новца (6 до 7 килограма). Растурена. У Народном музеју 21 комад турски из времена 1757—1788 и дубровачка 2. Турска благајна из времена аустро-турског рата 1788—1790?

38. Кожељ,

Остава сребрног новца (шпански, дубровачки, турски). Ближе појединости налаза непознате. Идентична с претходном? У Народном музеју 8 комада турских из 1757, дубровачка 3, немачка 2 и шпански 1.

39. Неготину

Остава аустриског, мађарског и немачког новца XVIII в. Нађена у вароши, у кругу касарне. У Народном музеју 55 талира (Карло VI 1739 до Марије Терезије и Јосифа II 1778), одлично очувани и 114 талира из истог доба у Заводу за заштиту. Аустриска благајна из времена аустротурског рата 1788—90?

40. Студеница, манастир

Оловни свећњак испуњен златницима, нађен при радовима на конзервацији 1955 године (прикупљено 986 златника; највећа остава златног новца нађена у Србији), склоњена осамдесетих година ; XVIII в. Новци углавном венецијански, али има и немачких (Нирнберг, Франкфурт, Марија Терезија), руских (Петар Велики, Јелисавета), флорентинских, папских, турских. У Главној државној благајни.

41. Београд, Црногорска улица 4.

Земљани суд са сребрним новцем и накитом. У Народном музеју део накита и новца XVII в., али су се у остави налазили и новци исковани између 1558 и 1780 године.

Марић, *Из нулизматичке збирке Уметничког музеја, Музеји III/IV* 1949, 138.

Растислав Марић

DEPOTS DE VIEILLES MONNAIES DANS LES COLLECTIONS NUMISMATIQUES DU MUSEE NATIONAL DE BEOGRAD

De 1945 à 1955 sont entrés en partie, au Musée National de Beogradj des pièces de monnaies provenant de 40 dépôts différents découverts dans diverses circonstances. Bon nombre d'entre elles., à côté des exemplaires rares de certaines monnaies, permettent de

répondre à certaines questions d'histoire pour lesquelles on ne disposait pas d'autres données jusqu'alors. L'auteur, ici, expose chronologiquement les découvertes de ces dépôts et donne un bref aperçu sur leur état et leur contenu.